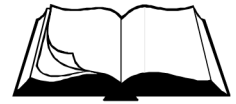

מרים הרים

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח').

גליון 415 שאלות המצויות בימי הקרוונה (יז), ושאלות המצויות חשון תשפ"א

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

במעוננו... ובסוף רק ברכת "אשר ברא" ("בית שמואל" אה"ע סי' ס"ב ס"ק י"א), "קיצור שו"ע" סי' קמ"ט סעיף ג', ספר "אפריון לשלמה" פרק ט' סעיף ט"ו).

לע"נ
נשמה טהורה הנערה רחל ע"ה
בת יבדלחטי"א הרב יהודה אריה הלוי דינר
נלב"ע כ"ה מרחשון תש"פ
*****

כהן שאין לו חוש ריח

שאלה: כהן שאיבד את חוש הריח בגלל מחלת הקרוונה, האם כשר לעבוד בבית המקדש או שמא נחשב למוס? **תשובה:** מסתבר שאין זה מוס ויכול לעבוד בבית המקדש במהרה בימינו (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

סיבת גזירת מגילת הקרוונה

הזאת אודיעם את ידי ואת גבורתי (ירמיהו ט"ז כ"א) = 1997. בגימטריה גם 'סיבת גזירת מגילת הקרוונה' = 1997, רמז לכוונת המגיפה שכל אחד יתעורר שהקב"ה הוא מנהיג הבריאה, והכל על ידו, וע"י פירוש מהר"י קרא (מודפס על הצד עם המלבי"ם) שכתב שהקב"ה רוצה שיכירו את ידו ואת גבורתו וידעו כי אני ד' ואח"כ אני גואלם, ע"י שם.

שאלות המצויות

נקרע או התקפל כנף הטלית

שאלה: אם נקרע כנף של הטלית קטן והציצית קרוב מאוד לשפת הבגד, או ע"י שקשרו את הציצית התקפל הבד והציצית קרובה לשפת הבגד, האם היא עדיין כשרה? **תשובה:**

- הציצית חייבת להיות לפחות שיעור האגודל עד הציפורן (שהוא 3.5 ס"מ), ואם הנקב הוא בתוך שיעור זה הרי"ז פסול (**משנ"ב** סי' י"א ס"ק מ"ד).
- אם בשעה שקשרו את הציצית לבגד היה שם השיעור הנ"ל ואח"כ נקרע, אפילו נשאר רק כל שהוא, כשר (**שו"ע** שם סעיף י', ו"ביאור הלכה" ד"ה עד שלא), ובכל זאת לכתחילה יש לחזור ולתפרו (ע"י **משנ"ב** ס"ק נ"א).
- אפילו אם קרע הטלית קטן עד הסוף, ונשאר רק משהו של התפירות מסביב הנקב, או משהו מהבד שנהוג להיות ליד כנפות הטלית קטן, עדיין הוא כשר ויש לחזור ולתפרו (דסו"ס זהו בטל ונעשה חלק מהבגד, ספר "**פסקי תשובות**" סי' ט"ו סוף אות ה').
- אם מיד לאחר שעשה קשר הראשון והחוליות כבר נקרע הבגד, ואח"כ גמר אותו כנף או אפילו את שאר הציציות, כשר (**משנ"ב** ס"ק מ"ח, "**חזון איש**" סי' ג' ס"ק ג' ד"ה ונראה).
- אם עשה קשר טוב במקומו, למעלה מקשר אגודל בבגד, אבל קשר את הציצית והתקפלו הכנפות, והוא פחות מקשר אגודל, כשר כיון שעכ"פ יש שיעור בכנף (**משנ"ב** ס"ק מ"א).
- אם נקרע כל הכנף ונעשה עגול, נפסל כל הבגד דנעשה בגד של ג' כנפות, וחייב לתקן את הכנף, ויש לפרוס ולחזור ולקשור את כל ארבע הציציות (שלא יהיה בהם פסול משום תעשה ולא מן העשוי).

ש"ץ ששכח לומר "טל ומטר" בתפילת לחש (תיקון לגליון 413)

שאלה: שליח ציבור שזכר לאחר שסיים תפילת חזרת הש"ץ כי שכח לומר "טל ומטר" בתפילת לחש. האם יצא יד"ח ע"י חזרת הש"ץ?

תשובה: ש"ץ ששכח בתפילת לחש בדבר שמחמתו צריך לחזור אינו חוזר, וסומך עצמו על חזרת הש"ץ (ע"י **שו"ע** סי' קכ"ו סעיף ד', ו**משנ"ב** סק"י), ואפילו אם לא ידע קודם חזרת הש"ץ מהטעות כיון שהתפלל חזרת הש"ץ, יצא (הגר"נ קרליץ זצ"ל), ואם היה כן במעריב יחזור ויתפלל בסיום כל התפילה.

ויש הסוברים היות שלא כיוון על זה בחזרת הש"ץ לא יצא (הגר"ח קניבסקי שליט"א מובא בספר "**אשי ישראל**" פרק כ"ד ס"ק קע"ט).

קיצור התפילה משום 'טירחא דציבורא'

שאלה: בגלל המצב מתפללים בחצר במנין מצומצם, ולפעמים ממתנינים זמן רב לחזרת הש"ץ עד שיהיו עשרה שסיימו, האם יש להתפלל קצת יותר מהר כדי לא לעכב את הציבור? **תשובה:** תפילת שמו"ע בשבת קצרה משום 'טירחא דציבורא', ואין הכוונה שזו 'קולא בתפילה', אלא שזו חומרא ב'טירחא דציבורא', שאפילו תפילה צריך לקצר כדי למנוע את טרחת הציבור ולכן בכל מקום שיש טירחא דציבורא יש למהר קצת שלא לעכב את הציבור (הגר"ז שפירא זצ"ל בשם ה"חזון איש" זצ"ל).

אברכים המתפללים בנוסח אשכנז בבית מדרש חסידי

שאלה: עקב המצב חולקו אברכי הכולל לכמה קבוצות, קבוצת אברכים המתפללים בנוסח אשכנז לומדים בינתיים בבית כנסת חסידי שמתפללים שם בנוסח ספרד, ועושים מנין לעצמם בגמר הסדר, האם יכולים להתפלל בנוסח אשכנז או שמא כיון שמנהג המקום הוא נוסח ספרד גם הם צריכים להתפלל בנוסח זה? **תשובה:** הנוסח לא תלוי בכותלי המקום שהם נמצאים בו, רק בציבור המתפלל בתוכו, ולכן אם המנין כולל את האברכים הלומדים שם בינתיים, והם לא מתפללים בזמן הקבוע שצריך להיות שם מנין בנוסח ספרד, יכולים להתפלל בנוסח אשכנז כמנהגם (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

מי בקבוק מים חמים לנטילה

שאלה: הנמצא בבידוד ואין לו מים לנטילה, רק מה שהביאו לו בתוך בקבוק מים חמים (לחמימוס המיטה), האם אפשר להשתמש בהם לנטילת ידים?

תשובה: איתא בשו"ע (או"ח סי' ק"ט סעיף ב') מים שנעשו בהם מלאכה פסולים לנטילה, ע"י שם. ומה"ט אם צינן יין במים פסולים (**שו"ע** שם), כיון שפעל פעולת צינן ע"י שם. וכמו כן במים אלו כיון שמחממים את המיטה ואת גופו נחשבים שנעשה בהם מלאכה ופסולים (הגר"ז שפירא זצ"ל בשם ה"חזון איש" זצ"ל).

ברכת "מאורי האש" על חשמל

שאלה: מי שנמצא בבידוד או בבית חולים שאסור להדליק שם אש, האם יכול לברך במוצ"ק ברכת "מאורי האש" על חשמל? **תשובה:** גם חשמל נחשב אש לברך עליו ברכת "מאורי האש" במוצ"ק (ידוע שבעל ה"אחיעזר" זצ"ל היה מברך "מאורי האש" על החשמל, וכ"כ הגר"ז שפירא בשם ה"חזון איש").

חתונה בכמה חדרים בגלל הקרוונה

שאלה: בגלל המצב ערכו חתונה קטנה כאשר משפחת החתן יושבת בחדר אחד, ומשפחת הכלה בחדר השני, ואי אפשר לשמוע מחדר לחדר, מה לעשות לענין שבע ברכות?

תשובה: איתא בשו"ע (אה"ע סי' ט"ב סעיף י"א) שאם עשו סעודת חתונה ויושבים בכמה חדרים, כל חדר וחדר מברך ברכת המזון ושבע ברכות לעצמו, אפילו החתן והכלה לא ממש עמהם בחדר, היות שהתאספו לכבודם הכל נחשב לסעודת חתונה, ע"י שם. ולפ"ז בנד"ד שכל משפחה ישיבה בחדר אחר, יכולים לומר שבע ברכות בכל חדר וחדר (וע"י ספר "**שובע שמחות**" פרק א' סעיף כ').

סעודת שבע ברכות בלי פנים חדשות (הוספה לגליון 414)

שאלה: בתקופה זו הרבה עושים שבע ברכות בלי פנים חדשות, ולפעמים אפילו אין מנין, מה עליהם לברך? **תשובה:** בתחילת ברכת המזון י"ל הנוסח "נודה לשמך בתוך אמוני...", כמו שאומרים בבית מילה, ואח"כ יאמר "ברוך שהשמחה

ילד שכופים עליו לאכול

שאלה: ילד שאינו רוצה לאכול ומכריחים אותו לאכול (לטובתו) האם צריך לברך?
תשובה: פליגי הפוסקים אם אונסים אדם לאכול או לשתות, אפילו החיך נהנה ממנו, אם יברך או לא (ענין רמ"א סי' רי"ד סעיף ח' ומשנ"ב שם סי"ק מ"ה). ולמעשה מספק לא יברך ("כף החיים" שם סי"ק ג'). וכל זה באדם מבוגר, אבל ילד שמאכילים אותו לטובתו ולתועלתו, מכיון שהוא צריך לזה, אין זה נחשב שכפתוהו לאכול, ובפרט שאח"כ ברוב הפעמים הוא נהנה מזה, ובדאי צריך לברך (ספר "שערי ברכה" סי' י"ג סי"ק כ"א בשם בעל "שבט הלוי" צ"ל).

קנה אבטיח ומילון וקלה את הגרעינים

שאלה: קנה אבטיח ומילון כדי לאוכלם, והיות שהיו שם הרבה גרעינים החליט לקלותם בתנור, איזו ברכה מברכים עליהם?
תשובה: על גרעינים שחורים (הנמכרים כפיצוחים) מברכים "בורא פרי האדמה", כיון שמגדלים אותם לצורך זה, ועיקר הפרי הוא וברכתו "האדמה", וכן גרעיני אבטיח ודלעת המצויים בשוק, באים מזן מיוחד שגידלו לשם כך, ולכן ברכתם "האדמה" כשהם קלויים. אבל פרי שגידלו לשם אכילת הפרי, ורק לקחו מהם את הגרעינים וקלו אותם, זה טפל לפרי וברכתם "שהכל", ולכן אלו שקולים בבית, הגם שנראים כמו הגרעינים שבשוק ברכתם "שהכל" (ענין משנ"ב סי' ר"ה סי"ק כ"ג, הגרי"ש אלישיב צ"ל, "אור לציון" ח"ב פי"ד סי' י"י, וספר "זאת הברכה").

ציאה בשבת עם אבק בכיסים

שאלה: הגר ליד אתר בניה ומצטבר אבק בכיסים ובכפלים של החליפה, האם יש להזהר בזה כשיוצאים לרחוב בשבת?
תשובה: אין בו חשיבות כלל ובטל לגבי הבגד ומותר לכתחילה לצאת בו בשבת (הגר"ז שפירא צ"ל בשם ה"חזון איש" צ"ל).

נרטבו הגרביים או נרטב השטיח בשבת

שאלה: מי שנרטבו לו הגרביים בשבת בעת הליכתו ברחוב מחמת גשם או שלולית, מה עליו לעשות, וכן מה הדין בשטיח שנרטב במים, האם מותר לדרוך עליו או יש בזה משום סחיטה?
תשובה: מי שנרטבו גרביו תוך כדי הליכה יכול להמשיך ללכת בהם כדרכו, אף שהמים נסחטים תוך כדי הילוכו, אולם כשמגיע לביתו ראוי להחמיר ולהחליפן (ספר "מנחת שבת" סי' פ"ו סי"ק קל"א, ב"קונטרס אחרון" סי' ז', במשנ"ב סי' תר"ד סי"ק י"ב, וב"ביאורים ומוספים" שם 18 בשם הגר"ש"ז איערברג צ"ל והגר"ש אלישיב צ"ל). וכעין זה לגבי שטיח שנרטב וכאשר דורכים עליו נסחטים ממנו מים על הרצפה וחוזרים ונבלעים בו, נראה שמותר מן הדין לדרוך עליו במקרה שאי אפשר להימנע מזה ("אורחות שבת" פי"ג אות ס"ג).

טלטול צעצוע המשמיע קול

שאלה: האם מותר לטלטל צעצוע שמשמיע קול או שמא יש בזה משום מוקצה (היות שאסור לגדול להשמיע קול)?
תשובה: אם יש ילד שעדיין מותר לו להחזיק ולשחק בצעצוע זה, גם לגדול מותר להחזיקו (מין ה"חזון איש" צ"ל עפ"י תוספתא שבת פרק י"ד הל' ט"ו, שטלטל את הקרקש לתינוק בשבת).

זכר לחורבן בחדר אוכל

שאלה: האם יש לשייר אמה על אמה זכר לחורבן בחדר אוכל של ישיבה?
תשובה: כתב ב"ביאור הלכה" (סי' תק"ס סעיף א' ד"ה שאין) בית כנסת ובית מדרש אין חיוב להשאיר אמה על אמה, עיי' שם. הטעם שנקבעה התקנה רק בבית פרטי ולא מקום ציבורי. לפיז' חדר אוכל של ישיבה שהוא מקום ציבורי, אין צריך לשייר בו אמה על אמה ("ביאורים ומוספים" שם בשם הגר"ח קניבסקי שליט"א).

אוכל ומשקה מתחת למיטה

שאלה: שכחו אוכל ומשקה מתחת המיטה, האם מותר לאוכלם?
תשובה: יש מחמירים שלא לאוכלם, אבל מעיקר הדין אין איסור (ענין הג"ה רע"א יו"ד סי' קט"ו, "פתחי תשובה" יו"ד שם סי"ה, וכן מובא ב"דיינים והנהגות" יו"ד פרק א' סעיף ז' שה"חזון איש" צ"ל הורה שאין איסור לאוכלם, אבל לעצמו נוהר מלאכלם).

שינה במיטת אביו

שאלה: האם מותר לבן לישון במיטת אביו או שמא זה כמו ישיבה על כסאו שאסור לשבת שם?
תשובה: איתא בשו"ע (יו"ד סי' ר"מ סעיף ב') ולא ישב במקום המיוחד לו להסב בביתו, עיי"כ. ולא דוקא בביתו אלא כל מקום שמיוחד לו, כגון בבית הכנסת או במקום עבודתו (ב"ח שם ו"ערוך השולחן" סעיף ט'). וכל זה דוקא לישיב אבל לעמוד על הכיסא מותר (עיי' ט"ז שם סי"ב ב'). ומסתבר כמו כן שמוותר לשכב על מיטתו (ספר "מורה הוראים" בשם הגרי"ש אלישיב צ"ל), והטעם שמיטה אין זה דבר של כבוד, ומה"ט מותר נמי לישיב על מיטת אביו (ועיי' "ילקוט מעם לועז" פי' וישלח עמי תרמ"ח ובפי' יתרו עמי תרמ"ב, דמשמע שאסור אבל אין למדים מן אגדות).

חילול מטבע של חברו בלי דעתו

שאלה: ראובן מסר עשרה שקלים של מעשר שני לשמעון שיזרוק לים הגדול, האם מותר לשמעון לחלל את עשרה השקלים על מטבע של חצי שקל ולהשתמש בכסף, דשמא ראובן לא יודע את הדין שמותר לחלל, האם מותר לעשות כן?
תשובה: שאלה זו נשאל ה"חזון איש" צ"ל וענה שיזרוק את הכל לתוך הים, כי אולי ראובן מחמיר ולא רוצה לחלל (הגר"ז שפירא צ"ל בשם ה"חזון איש" צ"ל, ועיי' "דרך אמונה" פי"ד ממע"ש סי"ק ל"ד).

החזר הלואה כאשר מת הלווה

שאלה: לווה מחברו חמישה שקלים, והמלווה נפטר, מה לעשות?
תשובה: יבורר היכן גר הבן שלו (או מי שהוא היורש הראשון), ויתן לו את הכסף.

תשלום ועד בית כשלא גר בבית

שאלה: מי שיוצא מדירתו למקום אחר, האם חייב להמשיך לשלם דמי ועד בית (כאשר לא גרים בדירה כלל), או היות שלא גר שם כלל לא צריך לשלם?
תשובה: אם יוצא מדירתו מקובל להמשיך ולשלם לועד הבית במשך שישה חודשים (יש הנוהגים לשלם תשלום מלא ויש הנוהגים לשלם חצי תשלום), ואח"כ יש לשלם רק על דברים קבועים של הבנין, כגון: גינון, ביטוח חשמלית, תיקוני חשמל ותשלום קבוע של חשבון החשמל. אם יוצא מדירתו רק לחודש או חודשיים, לכו"ע צריך לשלם תשלום מלא לועד הבית.

קבלת צדקה קטן

שאלה: גביר שלח לחברו כסף כל חודש באופן קבוע כדי שתהיה לו זכות בהחזקת תורה, ולפתע נפטר הגביר והשאיר אחריו בנים גדולים וקטנים, הכסף ממשיך להיכנס לחשבון הבנק שלו, האם מותר לו לקבל את הכסף?

תשובה: מיד לאחר פטירת האבא, הבנים הזכרים יורשים ביחד את כל נכסיו (ואפילו אם לפי החוק גם אשתו וגם בנותיו יורשות, אין אנו מתייחסים לזה כלל, וכמבואר ברמ"א חו"מ סו"ס ש"ט), וא"כ הבעלים על הכסף הם הבנים הגדולים והקטנים. והנה האשה שמא יש לה דין אפוטרופוס על הכסף ומותר לה לעשות הכל לטובת היתומים, אבל לתת צדקה שאין עליהם חיוב אין לה רשות.

לכן בנד"ד אי אפשר סתם לקחת כסף מהירושה, ורק אם אחד הבנים (שהוא כבר גדול) אומר שרוצה שיתנו צדקה מחלקו המגיע לו, אפשר להמשיך לתת לאברך את הכסף.

צביעת דירה כשיוצא מדירה שכורה

שאלה: שכר דירה לשנתיים, האם חייב לצבוע את הדירה לאחר שיוצא ממנה?
תשובה: אם כתוב בחוזה השכירות שחייב לצבוע את הדירה ביציאה ממנה בודאי חייב לצבוע. אם לא כתוב במפורש, החיוב הוא רק להחזיר את הדירה כמות שהיא, ואפילו אם קיבל דירה שהיא צבועה מחדש הרי זה הטבע שגרים בה, הדירה מתלככת ועל זה לא חייב לשלם ולתקן, ורק אם נשבר רהיט, או שיש נזק בקירות, או אפילו שיש הרבה קשקושים על הקירות בגלל הילדים נחשב לנזק, והוא חייב לצבוע ולסלק את כל הנזק.

דמי תיווך לחצי שנה

שאלה: מקובל לשלם למתווך דמי שכירות של חודש אחד, אם שכר לחצי שנה מהי העמלה שיש לשלם למתווך?
תשובה:

- א. על שכירות לשנה שלימה נהוג לשלם למתווך דמי שכירות של חודש אחד.
- ב. אבל אם שוכר דירה רק לחצי שנה משלם למתווך דמי שכירות של חצי חודש.
- ג. אם בשעת קנין השכירות היה דעת השוכר לשכור את הדירה רק לחצי שנה, וכשעבר הזמן החליט להישאר שם עוד חצי שנה זה לא קשור למתווך כלל, ולא צריך להוסיף על התשלום ששילם.

שאל רכב ונגנב הכסף

שאלה: ראובן משאיל את רכבו לכל מבקש, ומתנה זאת בכך שישאירו קצת כסף ברכב. אחד השתמש ברכב ושכח לנעול את הדלת והכסף שהשאיר נגנב, האם חייב לשלם שוב?
תשובה:

- א. אם יש לנוסע דין שואל היה חייב באונסין, אבל היות שנותן קצת כסף אין לו דין שואל אלא דין שומר שכר (ענין רמ"א חו"מ סי' קפ"ה סעיף א'). לפיז' שומר שכר הרי חייב בגניבה ואבידה, ולכן בנד"ד חייב הנוסע לשלם את הכסף שנגנב מדין שומר שכר.
- ב. ועוד, אפילו אם היה לו דין שומר חנם, היה צריך לשלם, דהשוכח לנעול דלת הרי"ז פשיעה וגם שומר חנם חייב בזה.